

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

תפילין של יד ותפילין של ראש

א. תפילין של יד ותפילין של ראש - מבנה

1. משנה מנחות פרק ג' משנה ז' ; פרק ד' משנה א'.
2. עיינו בלשון הפסוקים בנוסח המסורה (מצורף).
3. מדרשי ההלכה - הברייתות השונות במדרשי ההלכה על מבנה תפילין של יד ותפילין של ראש.
4. מנחות לד : "ת"ר לטטפת... ואם אין חריצן ניכר פסולות".
5. מקבילות לברייתת טטפת :
 - א) מצורפים עדי נוסח שונים לברייתא.
 - ב) סנהדרין ד : , "ודכולי עלמא... דשני קרא ממסורת" וברש"י ד"ה בפרשת שמע (כדי לעמוד על משמעות המונחים אם למקרא ואם למסורת, עיינו ד.).
 - ג) זבחים לז : "והחטאת... באפריקי שתיים"
6. מנחות לד : תד"ה לטטפת, לטוטפת, טט בכתפי שתיים, (להרחבה – עיינו במקבילות בסנהדרין ד : תד"ה לטטפת ותד"ה טט בכתפי, ובזבחים לז : תד"ה לטוטפות ותד"ה טט בכתפי, ובספר התרומה הלכות תפילין סימן רה).
7. ספר המנהיג הלכות תפילין עמ' תרג. לנוסח הרמב"ם במקרא עיינו בהלכות תפילין פ"ב הל' ה-ז.

ב. צריך לדבק?

1. מכילתא דרשב"י, הקטע המובא עם מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי (שוי' 35-41).
2. מנחות לד : "תנו רבנן כיצד כותבן... דאתני עליהו מעיקרא".
3. על קדושת של ראש לעומת של יד :
 - א) לד : רש"י ד"ה תפילין של ראש חמורה קדושתה.
 - ב) לה : "וראו כל עמי... שבראש", וברש"י ד"ה שם ה' נקרא, ובתד"ה אלו תפילין שבראש.
 - ג) חידושי רבנו חיים הלוי, הלכות תפילין פ"א הי"א, "אבל אכתי... שבפרשיות" (עיקרי הדברים מופיעים גם בשאגת אריה בסימן מז).
 - ד) אגרות הגרי"ד הלוי פ"ג מה' תפילין הי"ז, עמ' מב-מג.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

4. רמב"ם בספר המצוות מ"ע יב-יג, ובכותרת להלכות תפילין, ובהשגת הרמב"ן לשורש י"א.

5. להרחבה - שיעורי הגרי"ד על סת"ם, סימנים ב-ג.

6. להרחבה – יד פשוטה לספר אהבה, הלכות תפילין, עמ' תקכז-תקכח.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

משנה מנחות

משנה מסכת מנחות פרק ג משנה ז

קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן ארבע ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת ר' ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: 5

משנה מסכת מנחות פרק ד משנה א

[א] התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת תפלה של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינה מעכבת של יד הסולת והשמן אינם מעכבין את היין ולא היין מעכבן המתנות שעל מזבח החיצון אינן מעכבות זו את זו:

טוטפות - הפסוקים 10

שמות י"ג, טז

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדְכֶם וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֻנְק מִמִּצְרַיִם: ס

דברים ו', ח

וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

דברים י"א, יח 15

וְשָׂמֶתֶם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

טוטפות – נוסח הברייתא

מכילתא דרבי ישמעאל – כתי"י אוקספורד

"והיה לך לאות על ירך"

כרך אחד של ארבע פרשיות, 20

והדין נותן, הואיל ואמ' תורה תן תפילין בראש תן תפילין ביד, מה בראש ארבע טוטפות אף ביד ארבע טוט',

תיל "והיה לך לאות על ירך" - כרך אחד על ארבע פרשות.

כשם שביד כרך אחד, כך בראש כרך אחד?

והדין נותן, הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד תן תפילין בראש, מה ביד כרך אחד אף בראש כרך אחד, 25

תיל "לטטפת לטוטפת לטוטפות" הרי ארבע טוטפות אמורות,

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

או יעשם ארבע כיסין של ארבע פרשות,
ת"ל "ולזכרון בין עיניך" - כיס אחד של ארבע פרשות.

30

"והיה לאות על ידך וגי"
בארבעה מקומות פרשת תפילין – "קדש ליי" "והיה כי יביאך" "שמע" "והיה אם שמ[נ]ע",
מיכן אמרו:

מצות תפילין ארבע פרשות,
של יד הן כרך אחד של ארבע פרשות

35

של ראש הן ארבע טוטפות,
ואילו הן: "קדש ליי" "והיה כי יביאך" "שמע" "והיה אם שמוע",
כותבן כסידורן ואם כתבן שלא כסדרן הרי אילו יגניזו

מכילתא דרבי ישמעאל - כתי"י מינכן
ת"ל לטוטפות לטוטפות לטוטפות הרי ארבע טוטפות אמורות

40

מכילתא דרבי ישמעאל דפוס ראשון
ת"ל לטוטפות לטוטפות הרי ארבע טוטפות. אמורות.

מכילתא דרשב"י
"על ידך" ו"בין עיניך"

מה בין עיניך ארבע אף על ידך ארבע,

45

ת"ל "לאות" ולא ארבע, "לאות" ולא שלש, "לאות" ולא שתיים,
ר' יהודה אומ' כשם שאות אחת מבפנים כך אות אחת מבחוץ,

אמ' ר' יוסי חזר בו ר' יהודה,

ומודה ר' יהודה במי שיש לו שתי תפילין שלראש ואין לו שליד שמביא את העור וחופה את אחת מהן

ועושה אותה שליד,

50

מכלל שנא' "על ידך" ו"בין עיניך", מה על ידך אות אחת אף בין עיניך אות אחת,
ת"ל טוטפות טוטי' טוטי' טוטי' הרי ארבע טוטפות אמורות,

יכול יתן בארבע>ה< מקומות,

ת"ל "ולזכרון בין עיניך", [מלמד שנותנם במקום אחד.

55

רבי אומ' בשני] מקומות כת' טוטפות [במקום אחד כת' טטפת] מלמד שנותנין במקום אחד

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

ספרי דברים כ"ו רומי 32

"וקשרתם לאות על ידך".

כ"ד: אחד שלארבע טוטפות.

60 שהיה בדין. הואיל ואמרה תורה תן תפילין ביד (ב)תפילים בראש. מה ראש ד' טוטפות אף ביד ד' טוטפות.

תל-לומי "וקשרתם לאות על ידך". (כד)ר[ך] אחי שלארבע טוטפות.

או כשם שביד כרך אף כך שלראש כ:ר[ך] אחי.

תל-לומי "והיו לטוטפ". "טוטפת" (ט)ו[ט]פות" הרי ד' טוטפות אמ'.
יעשם ד' כיסין שלדו <64> טוטפות.

65

תל-לומי. "וקשרתם לאות על ידך". כיס אחד שלד' טוטפות.

מהדורת פינקלשטיין

תלמוד לומר "והיו לטוטפת" "טוטפת" "טוטפות" הרי ארבע טוטפות אמורות.

מדרש תנאים

70 "וקשרתם לאות על ידך"

כרך אחד של ארבע טוטפת,

שהיה בדין הואיל ואמ' תורה תן תפילין ביד ותן תפילין בראש, מה בראש ארבע טוטפת אף ביד ארבע טוטפת,

ת"ל "וקשר' לאות על ידך" כרך אחד של ארבע טוטפת,

או כשם שביד כרך אחד אף בראש כרך אחד
75

ת"ל "לטוטפת" "טוטפת" "טוטפת", הרי ארבע טוטפות אמורות:

או יעשה ארבע כיסין של ארבע טוטפות

ת"ל "וקשרתם לאות על ידך" וכיס אחד של ארבע טוטפות:

בבלי מנחות לד: - וטיקן 120

80 תנו רבנן.

"לטטפת" "לטטפת" "לטוטפות" הרי כאן ארבע. דברי ר' ישמעל.

ר' עקיב' אומ'. אינו צריך. "טוט" בגדפי שתים. "פות" באפריקי שתים.

בבלי מנחות לד: וטיקן 118

לטוטפות לטטפת לטוטפות

85 בבלי מנחות לד: מינכן 95

לטטפת לטטפת לטטפות

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

בבלי מנחות לד: דפוס ונציה
לטטפת לטטפי לטוטפוי

בבלי מנחות לד: דפוס וילנה
לטטפת לטטפת לטוטפת

90

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב
ודכולי עלמא יש אם למקרא?

והתניא: +שמות יג+ לטטפת +דברים ו+ לטטפת +דברים יא+ לטוטפות - הרי כאן ארבע, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: אינו צריך, טט בכתפי - שתים, פת באפריקי - שתים.
אלא, לעולם פליגי. והני מילי כי פליגי - היכא דשני קרא ממסורת...

95

רש"י מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב

בפרשת שמע - ובפרשת כי יביאך כתיב לטטפת חסר וי"ו, אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות מלא, הרי כאן ארבע בתים לתפילין של ראש, אבל של יד אינה אלא אחת.

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף לז עמוד ב

והחטאת - שתי מתנות.

אמר רב הונא: מ"ט דבי"ש? +ויקרא ד+ קרנות קרנות קרנות - הרי כאן שש, ארבעה למצוה ושתים לעכב.

100

ובית הלל?

קרנת קרנת קרנות - הרי כאן ארבע, שלש למצוה אחת לעכב.

105

ואימא: כולהו למצוה!

כפרה בכדי לא אשכחן.

ואיבעית אימא: היינו טעמא דבית הלל, אהני מקרא ואהני מסורת, אהני מקרא לטפויי חדא, ואהני מסורת לבצורי חדא.

אלא מעתה, +דברים ו+ לטטפת +דברים יא+ לטטפת +שמות יג+ לטוטפות - הרי כאן ארבע, אהני קרא ואהני מסורת, חמשה בתי בעי למיעבד!

110

סבר לה כר' עקיבא, דאמר: טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים.

תוספות מסכת זבחים דף לז עמוד ב

לטוטפות - ואמר רבינו תם דבספרים מדוייקים לא כתיב לטוטפות כלל בוי"ו לבסוף אלא וי"ו דולטטפת דריש ואפילו למאן דלא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמר גבי והנותר פ' הערל (יבמות עב:):
ויש מפרשים דלטוטפת דריש דכתיב לטוטפת מלא בוי"ו דוי"ו דבין שני הטייתין דריש וקסבר גורעין

115

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

ומוסיפין ודורשין ואומר רבינו תם דלא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין באמצע התיבה אלא בתחלת התיבה או בסוף כדאשכחן בפרק הזהב (ב"מ דף נד): גבי וחמישיתו וגבי דם מהפר יקבלנו וגבי ונתתם את נחלתו לשארו ביש נוחלין (ב"ב דף קיא):.

120 טט בכתפי שתים - וא"ת א"כ ליבעי תרי סרי בתי וי"ל כיון דמנין הוא אינך הוו להו כפרשה שנאמרה ונשנית ולא דמו לקרנות שאין המנין כתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורב"ל מפרש דחד טטפת לגופיה ואינך תרתי אתו למנין בתים בלשון כתפי ובל' אפריקי.

תוספות מסכת סנהדרין דף ד עמוד ב

125 לטטפת לטטפת לטוטפות - תימה דלא כתיב וי"ו בין פ"א לתי"ו ויש מפרשים משום דכתיב ולטוטפת וגורעין וי"ו דבריש התיבה ומוסיפין בסוף התיבה ודורשין כדאשכחן בפרק ב' דזבחים (דף כה.) ולקח מדם הפר דם מהפר יקבלנו ובריש יש נוחלין (ב"ב דף קיא): דרשינן ונתתם את נחלתו לשארו נחלת שארו לו וקשה דבפרק הזהב (ב"מ דף נד): אמר גבי הקדש כתיב ויסף חמישית אע"ג דכי שקלת לוי"ו דויסף ושדית ליה אחמישית סוף סוף הוו ליה חמישיתו ולא נימא לשדיה בין יו"ד לתי"ו

130 דהוה חמישיות משמע דבאמצע תיבה אין מוסיפין ומיהו אשכחן בפרק מומין אלו (בכורות ד' מד): גבי מרוח אשך דתנן ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר שמראיו חשוכין ומפרש בגמרא דגורעין ח' ממרוח ושדינן אאשך ואל"ף דאשך שדינן אמרוח וקרי ביה מראו חשך ובירוש' איכא פלוגתא דר' אמי בשם ר' יוחנן אמר גורעין לדרוש מתחלת הפרשה לסופה פירוש מתחלת התיבה לסופה ור' יוחנן בשם ר' ירמיה אמר אפי' באמצע תיבה ור"ת מפרש דוי"ו דולטוטפת דריש וה"ג לטטפת לטטפת ולטוטפת הרי כאן ד' ואע"ג דר"ש לא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמר' בהערל (יבמות דף עב): גבי והנותר.

135 טט בכתפי שתים - פי' בתיבה אחת רמז הכתוב ארבע בתים בין שתי הלשונוות כתפי ואפריקי ומכיון דאשכחין ליה בחד תיבה לית לן לרבוויי טפי א"נ הא דלא דרשינן בתים טובא משום דלא מצינו בתורה כתובים אלא בד' פרשיות וי"מ דלרבי עקיבא דל חד לגופיה ומשני טוטפות דריש ד' בתים לכל לשון שני טוט ושני פת.

ספר התרומה הלכות תפילין סימן רה

140 תנו רבנן לטוטפת לטוטפת לטוטפות לטוטפות הרי כאן ארבע. ופירש רבינו שלמה בקדש והיה כי יביאך ובפרק שמע כתיב לטוטפת חסר. אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב לטוטפות מלא. כך פי' בסנהדרין. ואמנם לא דקדק בדבר. שהרי בפרשת קדש אין כתיב כלל לטוטפת רק לזכרון בין עיניך. ועוד שהתלמוד אינו מביא אלא שלשה ולדבריו יש ארבעה. ועתה יש תימה שהרי כולן חסרין אין וי"ו

145 אחר הפ"א בספרים מדוייקי' ואלו וי"ו זאת שאחר הטי"ת אין משמע לשון רבים. ואם כן היאך יש כאן ארבעה. אין לוי' גורעין וי"ו שאחר הטי"ת מוסיפין אחר הפ"א. דאם כן יש כאן חמש דהא בפרשת והיה כי יביאך ובפרשת והיה אם שמוע כתיב וי"ו אחר הטי"ת ועוד דאין לוי' גורעין ומוסיפין אלא מתחלת תיבה או בסוף תיבה. כדאשכחן פרק יש נוחלין (ב"ב קי"א ע"א) גבי ונתתם את נחלתו לשארו דדרשינן

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

נחלת שארו לו. ופי' הזהב (ב"מ נ"ד ע"ב) גבי חמישיתו דגורעין וי"ו אחרונה ומוסיפין באמצע תיבה ודרשינן חמישיות לשון רבים. ופירש רבינו יעקב בפרשת והיה כי יביאך כתיב ולטוטפת וגורעין וי"ו שבתחלת תיבה ומוסיפין אחר הפ"א ודורשין לשון רבי' אבל וי"ו שיש בו אחר הטי"ת לא דרשינן. אבל בפרשת והיה אם שמוע אין כתיב וי"ו בתחלתו. ולא אחר הפ"א כי אם בלבד וי"ו אחר הטי"ת. ובפרשת שמע כתיב לטטפת כלו חסר אין בו שום וי"ו בשום מקום. ורבי עקיבא דורש ארבע בענין אחר טט בגדפי הם שתיים. פת באפריקי שתיים. ואין לתמוה הרי כתיב שלשה לטוטפות הרי כאן שנים עשר לא היא דחד לטוטפות לגופיה נשאר בגדפי ארבע או באפריקי ארבע אי נמי מכיון שלא בא מכח לשון רבים כמו קרנו' קרנות או בסוכות בסוכות אלא מכח לשון בני אדם הרי הוא כאלו כתיב בהרבה מקומות בתורה והיו לארבע בין עיניך. שאין להוסיף על ארבע ורמז הכתוב את המצות בארבע מקומות להורות שאותן ארבע פרשיות יכתוב ויתנם בראש בארבע בתים כמו חשבון של לטוטפות בין עיניך. ובזרוע יתנם בבית אחד כולן כדכתיב לאות על ירך.

ספר המנהיג הלכות תפילין עמוד תרג

ותנו רבנן [ל"ד ע"ב] לטטפת לטוטפת לטוטפות הרי כאן ארבע, דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר אינו צריך, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים. קדמאה לטטפת בתראה לטוטפת קדמאה מז(ו)זות בתראה מזוזות, כך כתב רבינו האלפסי ז"ל. ורבינו שלמה פיר' בסנהדרין, [ד' ע"ב] דשמע והיה כי יביאך לטטפת חסר מכל, בוהיה אם שמוע לטוטפות מלא בכל. ויש אומרים בשמע והיה לטוטפת, בוהיה אם לטוטפת. ולפי שאין כח בנו להכריע כדברי אחד מהן יזהר אדם בספרים מדוייקים ועל פיהם יכתבם, ומכל מקום טוב לעשותם מלאים כדברי כלם, כדאמרינן בהקומץ, [כ"ט ע"ב] לא שנו אלא בחסירות אבל ביתרות לית לן בה.

ר' חיים הלוי הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א הלכה יא

אבל אכתי צ"ע מהסוגיא דמנחות דף ל"ד [ע"ב] דאיתא שם אמר ר' יוסי ומודה לי ר' יהודה ברבי שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתי תפילין של ראש שטולה עור על אחת מהן ומניחה וכו', והא שלח רב חנניה משמ"י דר' יוחנן תפילה של יד עושינן אותה של ראש ושל ראש אין עושינן אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה, לא קשיא הא בעתיקתא הא בחדתתא. ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עלייהו מעיקרא, והרי הא ודאי דלענין דין קדושת כתב קדושתה באה תיכף בשעת כתיבה ואין חילוק בין חדתא לעתיקתא, ומדמותר בחדתא לשנות משל ראש לשל יד ש"מ דבדין קדושת כתב של הפרשיות של ראש ושל יד קדושתן שוה, והא דשל ראש קדושתו חמורה הוא רק מדין קדושת תפילין, ובעל כרחך דהן עצם הקדושה וקדושתן מעצמן מהכתב והבתים ביחד, דהרי התוספת קדושה דשל ראש הוא רק מקדושת התפילין בעצמן ולא ע"י קדושת הכתב שבפרשיות,

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

תפילין דף מספר 1

בס"ד, ז' כסלו תש"ע.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה יב
והמצוה הי"ב היא שצונו להניח תפילין שלראש והוא אמרו יתע' (פ' שמע) והיו לטוטפות בין עיניך
וכבר נכפל הצווי במצוה זו ארבע פעמים (פ' והא"ש וס"פ בא) :

180 ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה יג
והמצוה הי"ג היא שצונו להניח תפילין שליד והוא אמרו וקשרתם לאות על ירך וכבר נכפל הצווי בזה
גם כן ארבע פעמים (שם ושם). והראיה על היות תפילין שלראש ושליד שתי מצות אמרם בגמר מנחות
(מד א) על צד התימה ממי שיחשוב שתפילין שלראש ושליד לא יניח אחד מהם מבלתי האחר אלא
בהיות שתייהן לפניו יחד מאמר זה לשונו מאן דלית ליה שתי מצות חדא מצוה לא לעביד. כלומר מי
185 שלא יוכל לעשות שתי מצות לא יעשה האחת, אינו כן אלא יעשה המצוה שהיא בידו ולכן יניח אי זה
מהן שיהיו בידו. הנה כבר התבאר לך קראם לתפילין שלראש ושליד שתי מצות. ושתי מצות אלו אין
הנשים חייבות בהן לאמרו יתעלה (ס"פ בא) בטעם חיובם למען תהיה תורת י"י בפיך ונשים אין
חייבות בתלמוד תורה. וכן בארו במכילתא. וכבר התבאר כלל משפטי שתי מצות אלו בפרק רביעי
ממנחות (לח א, מב א, מד א) :

190 השגות הרמב"ן לספר המצוות שורש יא
ועם כל זה אנחנו לא נשבש מניינו שלהרב בזה שראינו לבעל הלכות שמנה מצות ציצית מצוה אחת לפי
שהיא ענין אחד שבתשלום התכלת והלבן תשלם לנו הכונה במצוה הזאת לזכור את כל מצות י"י
ולעשותם, ואע"פ שאמר ר' ישמעאל (מנחות כח א) בארבע ציציות ארבעתן ארבע מצות, לענין שאינן
מעכבין זה את זה אמרו כך אבל בחשבון המצות העניין בתשלומן נמנה אחד. וזו סברא תסבול אותה
195 הדעת לבעל ההלכות שמנה גם כן מצות תפילין אחת. אבל הרב מנה התפילין שתי מצות (יב - יג).
ושתיים אלו נשנו משנה אחת התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת תפלה שליד
אינה מעכבת שלראש ושלאש אינה מעכבת שליד. ואם נביט לעניינם הרי התפילין ייחשבו יותר ענין
אחד, שכל מה שכתוב בזה כתוב בזה והעניין בהם אחד למען תהיה תורת י"י בפינו שומה כנגד הלב
והמוח משכנות המחשבה. לבד אם יטעון הרב שזה המעשה אחד לבישת התכלת והלבן כאחד והתפילין
200 שני מעשים, ולא יחשבו שני מעשים שאינם מעכבים זה את זה אלו שתי מצות אע"פ שהוא מונה קרית
שמע שחרית וערבית מצוה אחת (י') והקטרת בוקר וערב אחת (כח) ושני תמידין אחת (לט) :